

Capitulatie

Op zondag 8 maart 1942, op de dag af drie maanden nadat Japan zich als bondgenoot van Duitsland en Italië in de Tweede Wereldoorlog had gestort, werd de gouverneur-generaal van Nederlands-Indië, jhr. mr. A. W. L. Tjarda van Starckenborgh Stachouwer, des ochtends omstreeks half negen opgebeld door de commandant van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger, tegelijk hoofd van het departement van oorlog, luitenant-generaal H. ter Poorten. Beiden bevonden zich in Bandoeng (zie kaart I op pag. 2). Daar waren sinds de Eerste Wereldoorlog het genoemde departement en de generale staf gevestigd – het was dus de plaats waar ter Poorten zijn hoge functie uitoefende. Van Starckenborgh was, volgens een tevoren vastgesteld plan, ruim twee weken eerder in het nachtelijk duister uit Indië's hoofdstad Batavia (thans: Djakarta)¹ weggereden, waar hij zijn echtgenote en een van zijn twee dochters (de andere bevond zich in bezet Nederland) had achtergelaten; hij had aanvankelijk zijn intrek genomen in een aan de noordelijke rand van Bandoeng gelegen villa van een Chinese miljonair maar was na enkele dagen verhuisd naar de midden in de stad gelegen ambtswoning van de resident, het hoofd van het Nederlands-Indisch bestuursapparaat in de residentie der Preanger Regentschappen. Daags tevoren, op zaterdag 7 maart, waren evenwel de bijgebouwen van die residentswoning getroffen door een Japanse bom – de gouverneur-generaal was toen naar de miljonairsvilla teruggekeerd.

Het was een onheilspellende mededeling welke hij op die zondagochtend van ter Poorten te horen kreeg: de opperbevelhebber van de Japanse strijdmacht die een week eerder, zondag 1 maart, op vier punten op Java's lange noordkust was ontscheept, wenste die middag om twaalf uur in Soebang, een plaats ongeveer halverwege Bandoeng en de noordkust, een bespreking te hebben met de gouverneur-generaal en de commandant van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger. Aan ter Poorten was

¹ Bij de plaatsaanduidingen houden wij in dit deel van ons werk de in de Nederlandse tijd gebruikelijke namen aan.